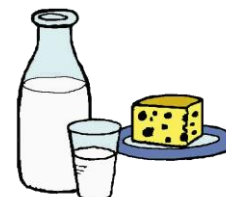

MINISTERSTWO ROLNICTWA I ROZWOJU WSI
ZINTEGROWANY SYSTEM ROLNICZEJ INFORMACJI RYNKOWEJ
 (podstawa prawna: ustawa o rolniczych badaniach rynkowych z dnia 30 marca 2001r.)
WYDZIAŁ INFORMACJI RYNKOWEJ I STATYSTYKI ROLNEJ

RYNEK MLEKA

Nr 1/2019
 10 stycznia 2019r.

NOTOWANIA Z OKRESU: 31.12.2018r.-06.01.2019r.

Badanie cen sprzedaży prowadzone jest na reprezentatywnej próbie. Średnie ceny liczone są jako średnie ważone.

I. CENY SPRZEDAŻY (NETTO) PRODUKTÓW MLECZARSKICH w zł/100kg.

1. Polska +UE.

Daty podane w tabelach oznaczają ostatni dzień analizowanego tygodnia (poniedziałek-niedziela).

* Dane z datą 30.12.2018 dotyczą okresu dwóch tygodni tj. 17-30.12.2018r.

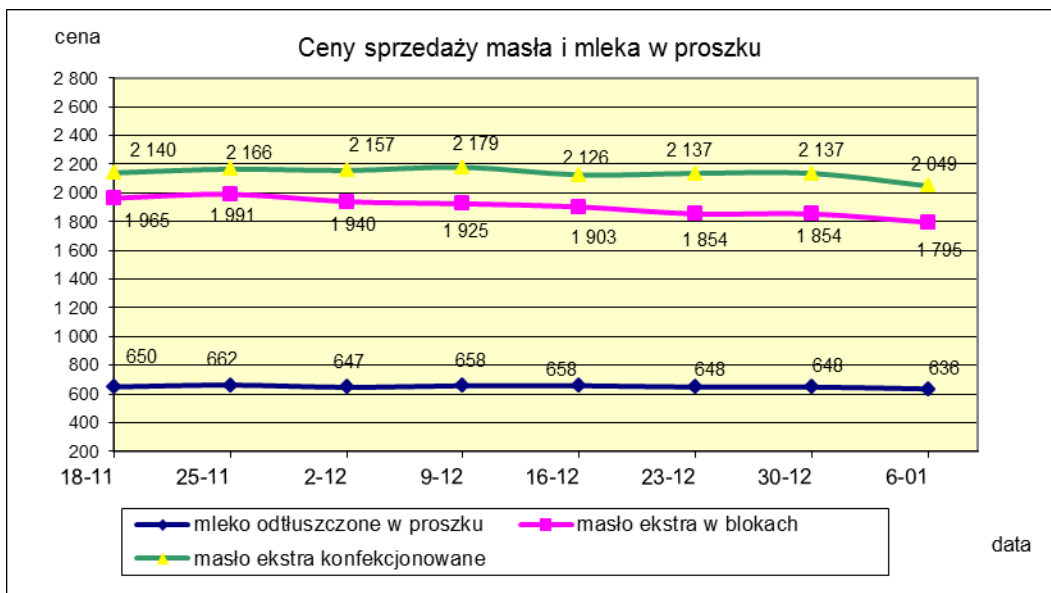
1.1. Produkty mleczarskie płynne.

TOWAR	Zawartość tłuszczu	POLSKA		
		Cena [zł/100kg]		Tygodn. zmiana ceny [%]
		2019-01-06	2018-12-30*	
Mleko spożywcze pasteryzowane	do 0,5%	--	--	--
	1,5-1,8%	--	nld	--
	2%	178	177	0,5
	3,2%	192	189	1,9
	od 3,5%	300	295	1,7
	Ogółem	186	184	1,1
Mleko spożywcze UHT	do 0,5%	166	171	-3,4
	1,5-1,8%	175	179	-2,3
	2%	188	192	-2,3
	3,2%	190	190	0,3
	od 3,5%	231	187	23,6
	Ogółem	187	188	-0,6
Jogurt naturalny	do 0,5%	291	288	1,0
	1,5-1,8%	417	406	2,8
	2%	345	355	-2,8
	3,2%	483	466	3,6
	od 3,5%	398	421	-5,3
	Ogółem	425	431	-1,4
Kefir	do 0,5%	360	370	-2,5
	1,5-1,8%	270	271	-0,3
	2%	267	275	-3,2
	3,2%	--	--	--
	od 3,5%	--	--	--
	Ogółem	270	275	-2,0
Śmietana i śmietanka	10-29%	597	606	-1,4
	pow. 29%	936	951	-1,5
	Ogółem	703	702	0,0

Wykorzystanie możliwe z dokładnym podaniem źródła

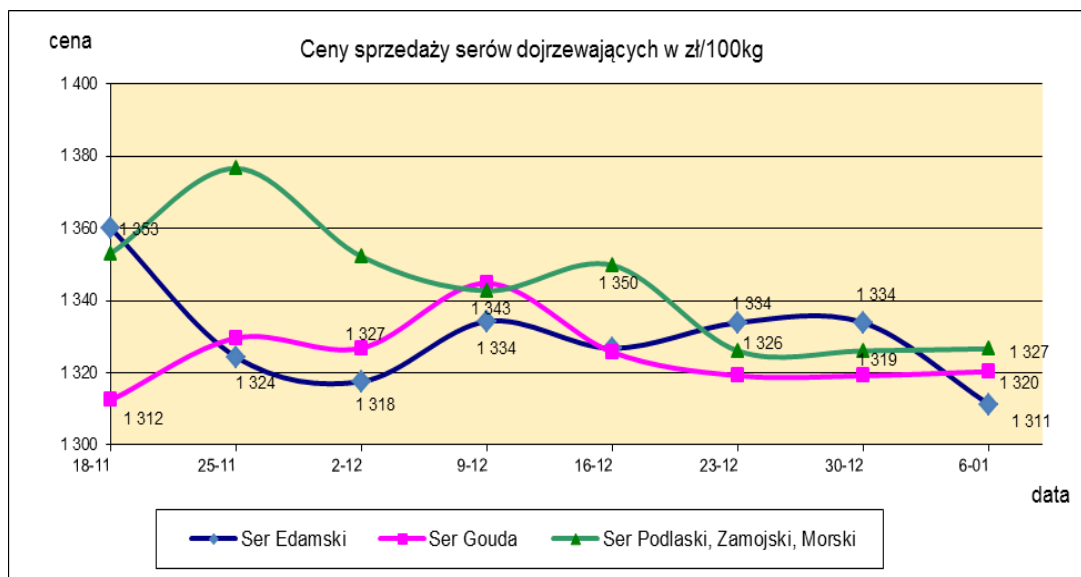
1.2. Produkty mleczarskie stałe

TOWAR	Rodzaj	POLSKA		
		Cena [zł/100kg]		Tygodn. zmiana
		2019-01-06	2018-12-30*	ceny [%]
Masło 82% tł., 16% wody	w blokach	1 795	1 854	-3,2
	konfekcjonowane	2 049	2 137	-4,1
Masło 80% tł., 16%wody, 2% soli	w blokach	--	--	--
Masło	Ogółem	1 994	2 075	-3,9
Mleko w proszku	pełne	1 145	1 162	-1,4
	odtłuszczone	636	648	-1,9
	Ogółem	735	699	5,1
Mleko zagęszczone	słodzone	nld	nld	-
	niesłodzone	585	563	4,1
	Ogółem	655	668	-1,9
Bezwodny tłuszcz mleczny		nld	nld	-
Serwatka w proszku		316	306	3,5
Laktoza		--	--	--
Kazeina i kazeiniany		--	--	--

1.3. Sery i twarogi.

TOWAR	Rodzaj	POLSKA		
		Cena [zł/100kg]		Tygodn. zmiana
		2019-01-06	2018-12-30*	ceny [%]
SERY DOJRZEWAJĄCE	typu EDAMSKI	1 311	1 334	-1,7
	typu GOUDA	1 320	1 319	0,1
	typu CHEDDAR	1 308	1 385	-5,5
	typu EMENTALER	1 494	1 532	-2,5
	PODLASKI, ZAMOJSKI, MORSKI	1 327	1 326	0,0
	PARMEZAN	--	--	--
	RADAMER	nld	nld	--
Ser typu MOZZARELLA		1 489	1 520	-2,1
Ser typu FETA		999	1 058	-5,6
SERY PLEŚNIOWE		1 868	1 979	-5,6
SERY i TWAROGI ŚWIEŻE	twaróg min. 40% tł.	895	912	-1,9
	serek granulowany min. 40% tł.	673	678	-0,7

2. Ceny sprzedaży (netto) produktów mleczarskich za 100kg w makroregionach ** .

2.1. Produkty mleczarskie stałe.

TOWAR	Rodzaj towaru	MAKROREGION											
		PÓLNOCNY			CENTRALNY			POŁUDNIOWO-WSCHODNI			ZACHODNI		
		Cena [zł/100kg]		Tygodn. zmiana	Cena [zł/100kg]		Tygodn. zmiana	Cena [zł/100kg]		Tygodn. zmiana	Cena [zł/100kg]		Tygodn. zmiana
		2019-01-06	2018-12-30	ceny [%]	2019-01-06	2018-12-30	ceny [%]	2019-01-06	2018-12-30	ceny [%]	2019-01-06	2018-12-30	ceny [%]
Masło 82% tł., 16% wody	w blokach	1 813	1 879	-3,5	1 811	1 778	1,9	1 796	1 767	1,6	1 739	1 803	-3,6
	konfekcjonowane	2 049	2 134	-4,0	2 074	2 185	-5,1	1 989	2 093	-5,0	2 068	2 127	-2,8
Masło 80% tł., 16%wody, 2% soli	w blokach	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Masło	Ogółem	2 010	2 078	-3,3	1 978	2 126	-7,0	1 986	2 090	-5,0	1 898	2 004	-5,3
Mleko w proszku	pełne	1 121	1 134	-1,1	1 200	1 199	0,1	--	nld	--	nld	nld	-
	odtłuszczone	704	660	6,6	583	629	-7,4	613	632	-3,1	681	671	1,6
	Ogółem	867	723	20,1	642	670	-4,2	613	634	-3,3	736	750	-2,0
Mleko zagęszczone	słodzone	--	--	--	--	--	--	--	--	--	nld	nld	-
	miesłodzone	nld	nld	-	--	--	--	--	--	--	nld	nld	-
	Ogółem	nld	nld	-	--	--	--	--	--	--	nld	nld	-
Bezwodny tłuszcz mleczny	nld	nld	-	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Serwatka w proszku	321	314	2,2	282	277	1,8	nld	nld	-	--	--	--	--
Laktoza	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Kazeina i kazeiniany	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

** -makroregiony sprzedaży produktów mleczarskich

Północny :Woj.: pomorskie, warmińskie – mazurskie, podlaskie, kujawsko – pomorskie.

Centralny : Woj.: mazowieckie, łódzkie.

Południowo-Wschodni: Woj.: lubelskie, świętokrzyskie, podkarpackie, małopolskie, śląskie.

Zachodni: Woj.: opolskie, dolnośląskie, wielkopolskie, lubuskie, zachodnio-pomorskie

Wykorzystanie możliwe z dokładnym podaniem źródła

2.2. Produkty mleczarskie płynne.

TOWAR	Zawartość tłuszczu	MAKROREGION											
		PÓLNOCNY			CENTRALNY			POŁUDNIOWO-WSCHODNI			ZACHODNI		
		Cena [zł/100kg]		Tygodn. zmiana	Cena [zł/100kg]		Tygodn. zmiana	Cena [zł/100kg]		Tygodn. zmiana	Cena [zł/100kg]		Tygodn. zmiana
		2019-01-06	2018-12-30	ceny [%]	2019-01-06	2018-12-30	ceny [%]	2019-01-06	2018-12-30	ceny [%]	2019-01-06	2018-12-30	ceny [%]
Mleko spożywcze pasteryzowane	do 0,5%	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
	1,5-1,8%	--	--	--	--	--	--	--	--	--	nld	--	--
	2%	180	179	0,8	183	180	1,6	174	175	-0,6	167	167	-0,1
	3,2%	193	189	2,0	207	199	3,8	nld	nld	-	145	161	-9,9
	od 3,5%	nld	nld	-	--	--	--	nld	nld	-	--	--	--
	Ogółem	188	186	1,6	192	187	2,6	178	179	-0,5	166	168	-1,5
Mleko spożywcze UHT	do 0,5%	165	172	-4,0	168	169	-0,3	--	--	--	--	--	--
	1,5-1,8%	172	177	-2,8	182	183	-0,4	--	--	--	nld	nld	-
	2%	192	196	-2,0	175	176	-0,8	nld	nld	-	nld	nld	-
	3,2%	190	190	0,1	188	187	0,6	--	--	--	nld	nld	-
	od 3,5%	nld	nld	-	201	186	7,9	nld	nld	-	--	--	--
	Ogółem	187	189	-0,8	184	184	-0,1	nld	nld	-	nld	nld	-
Jogurt naturalny	do 0,5%	--	--	--	291	288	1,0	--	--	--	--	--	--
	1,5-1,8%	nld	nld	-	nld	nld	-	303	310	-2,4	nld	nld	-
	2%	484	478	1,2	nld	nld	-	319	331	-3,7	nld	nld	-
	3,2%	--	--	--	nld	nld	-	--	--	--	nld	nld	-
	od 3,5%	nld	nld	-	nld	nld	-	394	408	-3,5	--	--	--
	Ogółem	393	416	-5,5	404	405	-0,3	326	339	-3,9	482	466	3,5
Kefir	do 0,5%	360	370	-2,5	--	--	--	--	--	--	--	--	--
	1,5-1,8%	231	223	3,6	269	271	-0,6	319	318	0,5	315	282	12,1
	2%	385	387	-0,6	268	259	3,6	259	272	-5,0	320	320	0,2
	3,2%	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
	od 3,5%	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
	Ogółem	316	292	8,0	269	269	0,1	259	274	-5,7	318	298	6,7
Śmietana i śmietanka	10-29%	622	624	-0,4	545	523	4,3	658	672	-2,1	545	585	-6,8
	pow. 29%	988	1005	-1,7	923	917	0,6	646	652	-0,9	958	959	-0,1
	Ogółem	718	718	-0,1	718	680	5,6	654	666	-1,8	671	686	-2,3

Wykorzystanie możliwe z dokładnym podaniem źródła

2.3. Sery i twarogi.

TOWAR	Rodzaj	MAKROREGION											
		PÓLNOCNY			CENTRALNY			POŁUDNIOWO-WSCHODNI			ZACHODNI		
		Cena [zł/100kg]		Tygodn. zmiana	Cena [zł/100kg]		Tygodn. zmiana	Cena [zł/100kg]		Tygodn. zmiana	Cena [zł/100kg]		Tygodn. zmiana
		2018-12-30	2018-12-16	ceny [%]	2018-12-30	2018-12-16	ceny [%]	2018-12-30	2018-12-16	ceny [%]	2018-12-30	2018-12-16	ceny [%]
SERY DOJRZEWAJĄCE	EDAMSKI	1 356	1 331	1,8	1 422	1 425	-0,2	--	--	--	1 111	1 191	-6,8
	GOUDA	1 313	1 318	-0,3	1 273	1 331	-4,4	1 353	1 389	-2,6	1 374	1 303	5,4
	CHEDDAR	nld	nld	-	nld	nld	-	--	--	--	--	--	--
	EMENTALER	1 555	1 619	-3,9	nld	nld	-	nld	nld	-	nld	nld	-
	PODLASKI, ZAMOJSKI, MORSKI	1 314	1 344	-2,2	nld	nld	-	1 344	1 358	-1,0	nld	nld	-
	PARMEZAN	--	nld	-	--	--	--	--	--	--	--	--	--
	RADAMER	--	--	--	--	--	--	nld	nld	-	--	--	--
Ser typu MOZZARELLA		1 541	1 463	5,4	1 461	1 438	1,6	1 298	1 302	-0,4	--	--	--
Ser typu FETA		nld	nld	-	nld	nld	-	nld	nld	-	--	--	--
SERY PLEŚNIOWE		nld	nld	-	--	--	--	--	--	--	2 271	2 163	5,0
SERY i TWAROGI ŚWIEŻE	twaróg min. 40% tł.	925	923	0,3	983	966	1,7	930	891	4,3	797	749	6,4
	serek granulowany min. 40% tł.	651	655	-0,6	635	627	1,3	734	737	-0,4	nld	nld	-

*-makroregiony sprzedaży produktów mleczarskich

Północny :Woj.: pomorskie, warmińsko – mazurskie, podlaskie, kujawsko – pomorskie.

Centralny : Woj.: mazowieckie, łódzkie.

Południowo-Wschodni: Woj.: lubelskie, świętokrzyskie, podkarpackie, małopolskie, śląskie.

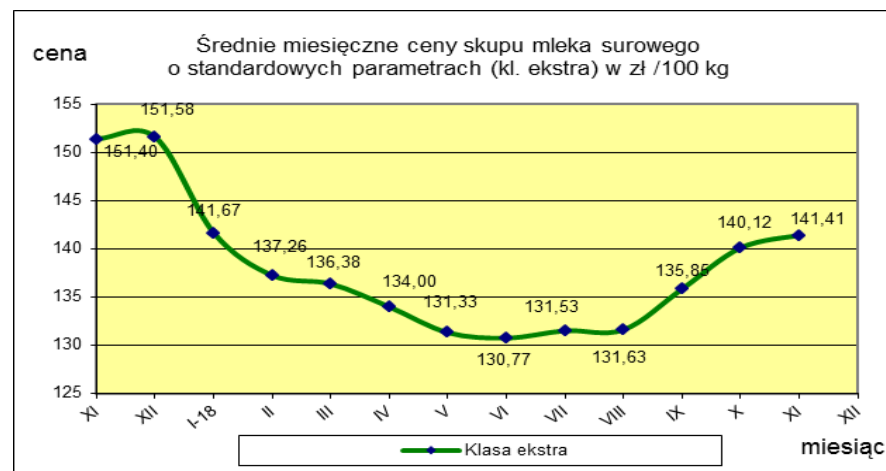
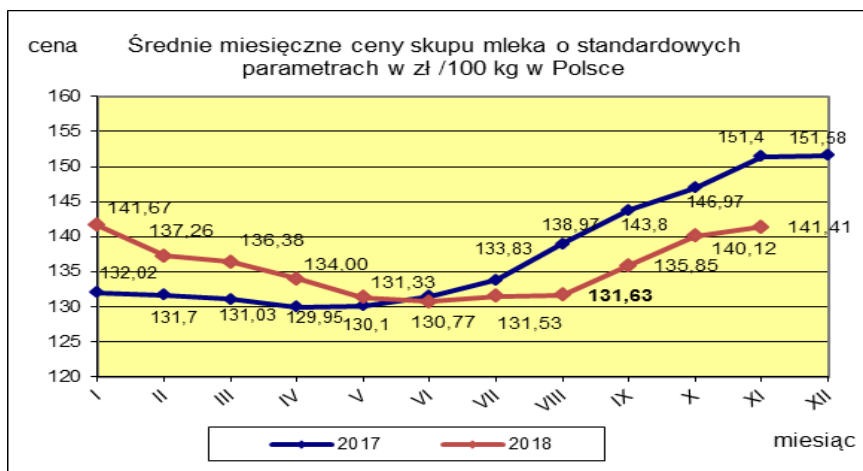
Zachodni: Woj.: opolskie, dolnośląskie, wielkopolskie, lubuskie, zachodnio-pomorskie

Wykorzystanie możliwe z dokładnym podaniem źródła

II. CENY SKUPU (NETTO) MLEKA SUROWEGO o standardowych parametrach (d. kl. Ekstra) w zł/100kg.

TOWAR	POLSKA		
	Cena [zł/100kg]		Miesięczna zmiana ceny
	listopad	październik	
Mleko surowe do skupu o standardowych parametrach	141,4	140,1	0,9

TOWAR	MAKROREGION											
	PÓŁNOCNY			CENTRALNY			POŁUDNIOWO-WSCHODNI			ZACHODNI		
	Cena [zł/100kg]		Miesięczna zmiana ceny [%]	Cena [zł/100kg]		Miesięczna zmiana ceny [%]	Cena [zł/100kg]		Miesięczna zmiana ceny [%]	Cena [zł/100kg]		Miesięczna zmiana ceny [%]
	listopad	październik		listopad	październik		listopad	październik		listopad	październik	
Mleko surowe do skupu o standardowych parametrach	144,7	143,6	0,7	134,7	133,5	0,9	140,6	137,6	2,2	138,0	137,3	0,5

Wykorzystanie możliwe z dokładnym podaniem źródła

III. ZMIANA CEN WYBRANYCH PRODUKTÓW MLECZARSKICH.

1. Zmiana cen wybranych produktów mleczarskich w porównaniu do poprzedniego tygodnia, w oparciu o kurs €

Towar	POLSKA					
	Cena zł/100kg		Tygodniowa zmiana	Cena EUR/100kg		Tygodniowa zmiana
	2019-01-06	2018-12-30*	ceny [%]	2019-01-06	2018-12-30*	ceny [%]
Masło Ekstra w blokach	1795	1854	-3,2	418	432	-3,4
Masło Ekstra konfekcjonowane	2049	2137	-4,1	477	498	-4,3
Mleko odtłuszczone w proszku	636	648	-1,9	148	151	-2,1
Mleko pełne w proszku	1145	1162	-1,4	266	271	-1,6
Ser Edamski	1311	1334	-1,7	305	311	-1,9
Ser Gouda	1320	1319	0,1	307	308	-0,1
Średni kurs EUR				1EUR=4,2978	1EUR=4,2883	tyg. zmiana kursu
				4,2978	4,2883	0,22

* dane za okres: 17-30.12.2018r.

2. Zmiana cen wybranych produktów mleczarskich w zł/100kg w skali tygodnia, miesiąca, początku roku, roku i dwóch lat.

Towar	Cena						Dynamika w skali				
	aktualna	tydz. temu*	miesiąc temu	początek roku	rok temu	2 lata temu	tygodnia	miesiąca	początek roku	roku	2 lat
Mleko surowe skup listopad 18	141,4		140,1	141,7	151,4	130,0		100,9	99,8	93,4	108,8
Mleko w proszku odtłuszczone	636	648	658	636	616	870	98,1	96,6	100,0	103,2	73,1
Mleko w proszku pełne	1145	1162	1154	1145	1108	1160	98,6	99,3	100,0	103,3	98,7
Masło w blokach	1795	1854	1925	1795	1743	1822	96,8	93,2	100,0	103,0	98,5
Masło konfekcjonowane	2049	2137	2179	2049	1971	1972	95,9	94,0	100,0	103,9	103,9
Ser Edamski	1311	1334	1334	1311	1294	1454	98,3	98,3	100,0	101,3	90,2
Ser Gouda	1320	1319	1345	1320	1328	1466	100,1	98,2	100,0	99,4	90,1

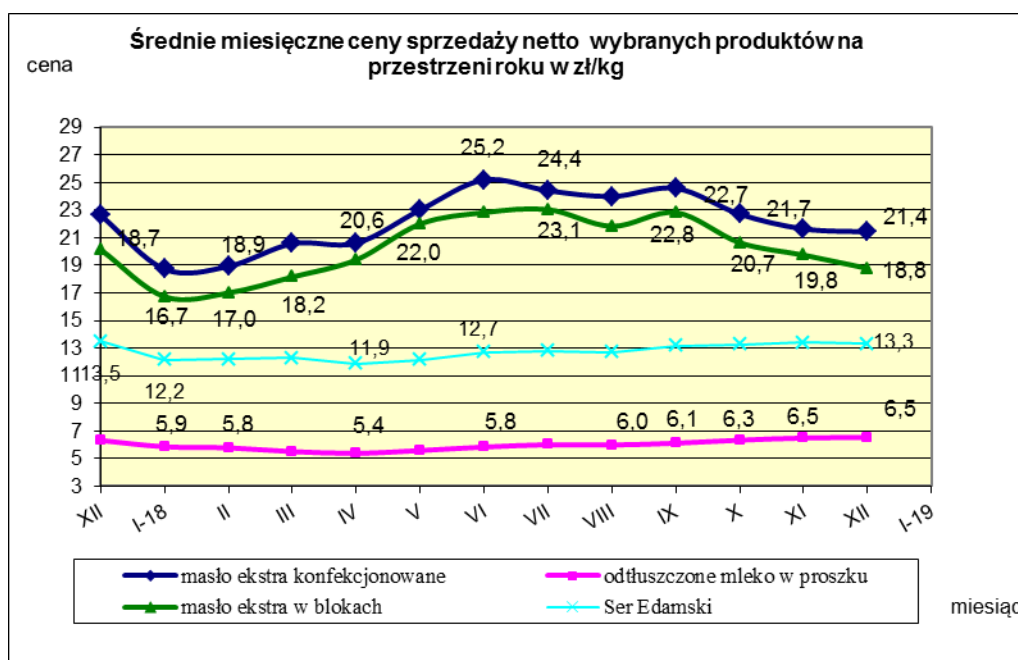
* dane za okres: 17-30.12.2018r.

IV. MIESIĘCZNY WSKAŹNIK ZMIANY CENY PRODUKTÓW MLECZARSKICH MONITOROWANYCH W RAMACH ZSRIR w 2018r.

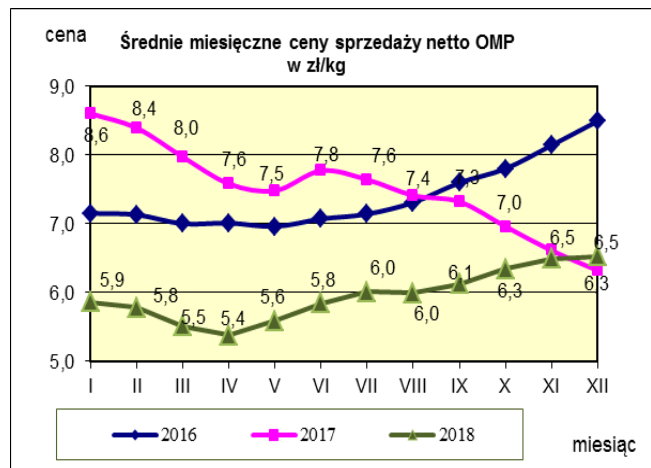
arkusz	Sery i twarogi		Produkty mleczarskie stałe		Produkty mleczarskie płynne	
	średnia ważona cena netto w zł/100kg	zmiana ceny [%] w stosunku do miesiąca poprzedniego	średnia ważona cena netto w zł/100kg	zmiana ceny [%] w stosunku do miesiąca poprzedniego	średnia ważona cena netto w zł/100kg	zmiana ceny [%] w stosunku do miesiąca poprzedniego
styczeń	1232	-5,6	991	-17,2	251	-5,7
luty	1224	-0,7	987	-0,4	249	-0,5
marzec	1192	-2,6	989	0,2	252	1,1
kwiecień	1204	1,0	987	-0,2	262	3,8
maj	1220	1,4	1004	1,7	269	2,7
czerwiec	1254	2,7	1031	2,7	273	1,4
lipiec	1287	2,7	1192	15,6	261	-4,5
sierpień	1289	0,2	1162	-2,6	259	-0,7
wrzesień	1314	1,9	1173	1,0	251	-3,1
październik	1312	-0,2	1132	-3,5	255	1,7
listopad	1323	0,8	1162	2,6	251	-1,4
grudzień	1311	-0,9	1164	0,2	254	1,0

V. ŚREDNIE MIESIĘCZNE CENY SPRZEDAŻY NETTO WYBRANYCH PRODUKTÓW MLECZARSKICH W PORÓWNANIU Z ROKIEM POPRZEDNIM w zł/kg.

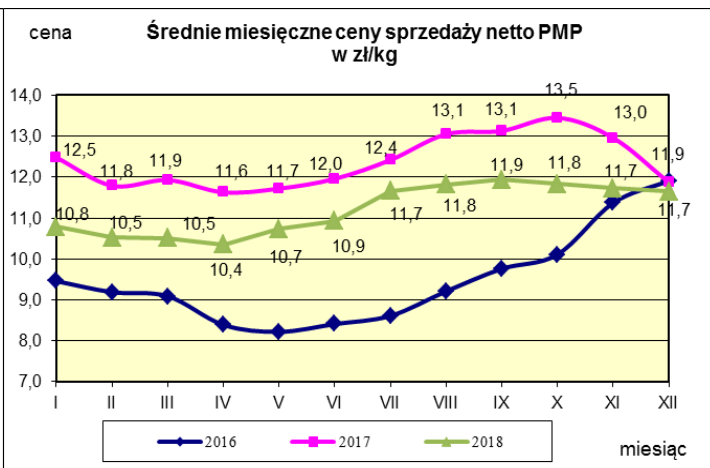

Wykorzystanie możliwe z dokładnym podaniem źródła

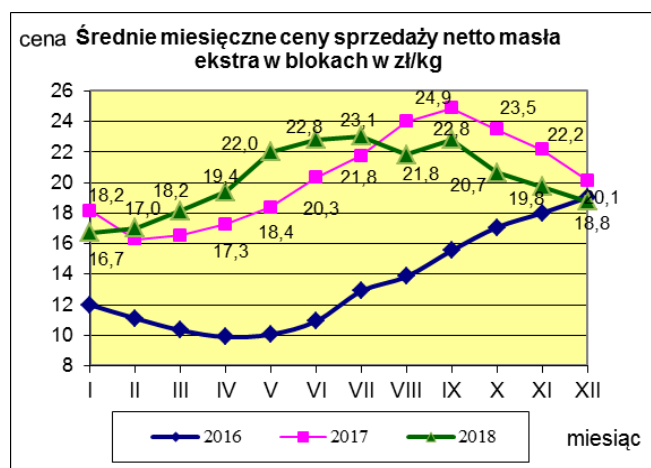
Mleko odtłuszczone w proszku.

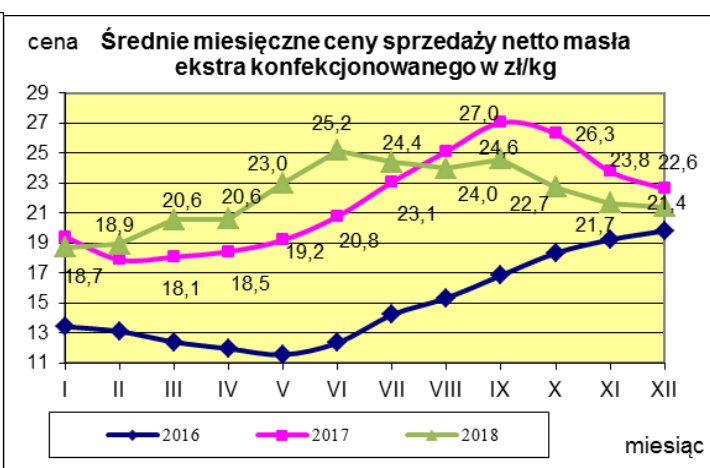
Mleko pełne w proszku.

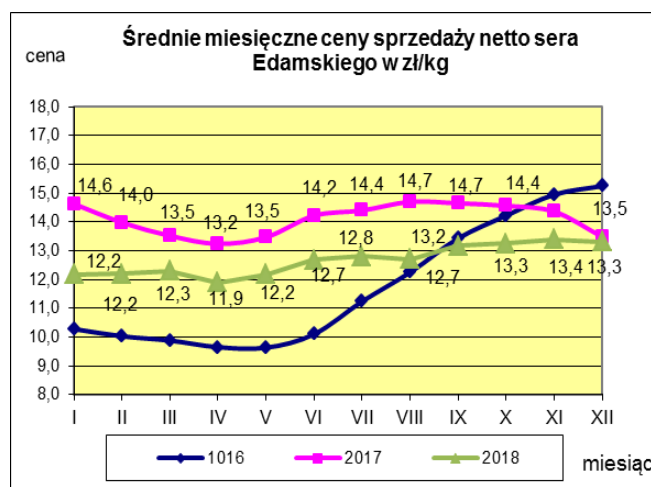
Masło ekstra w blokach.

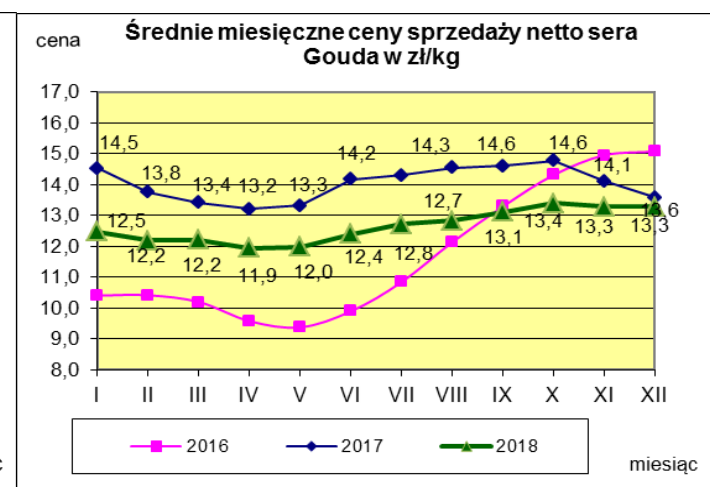
Masło ekstra konfekcjonowane.

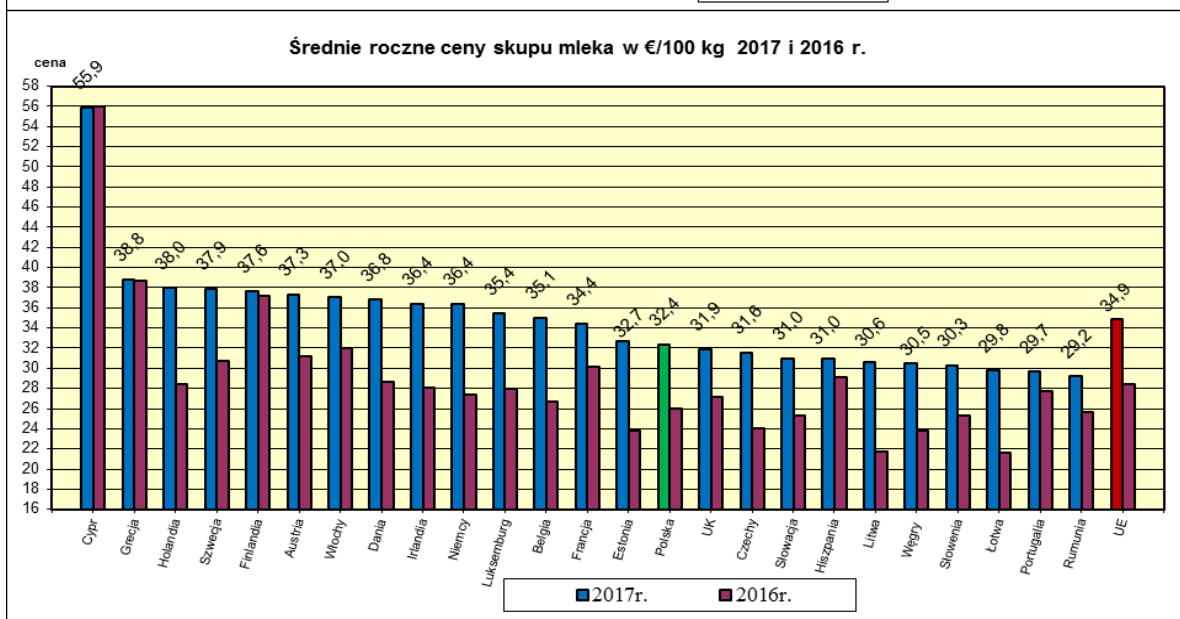
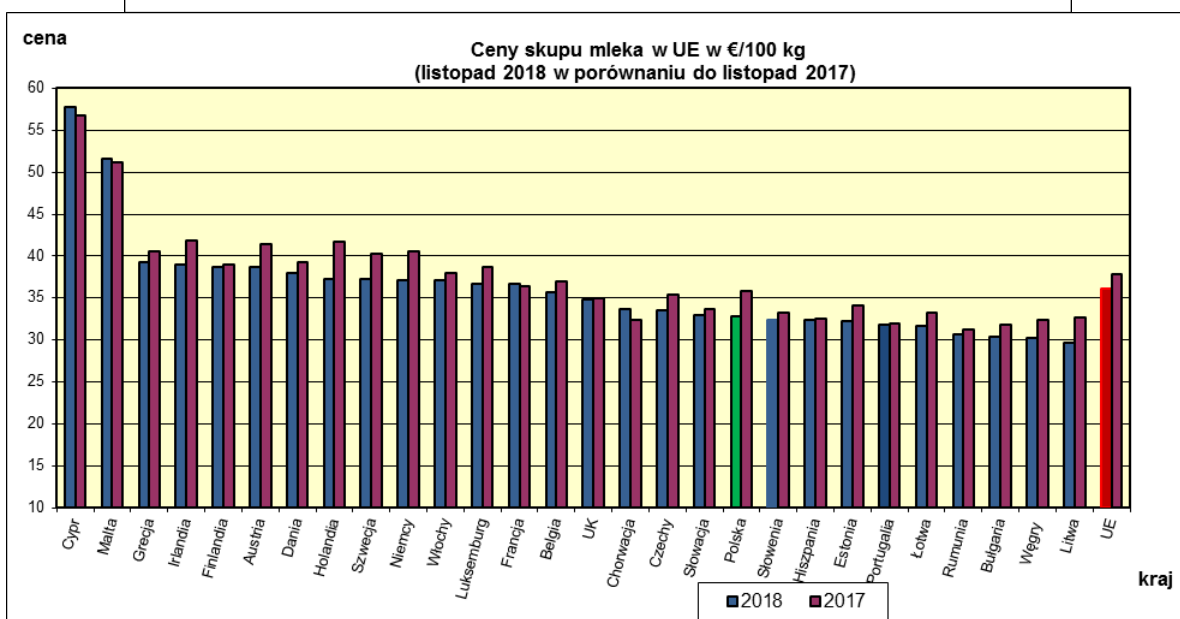
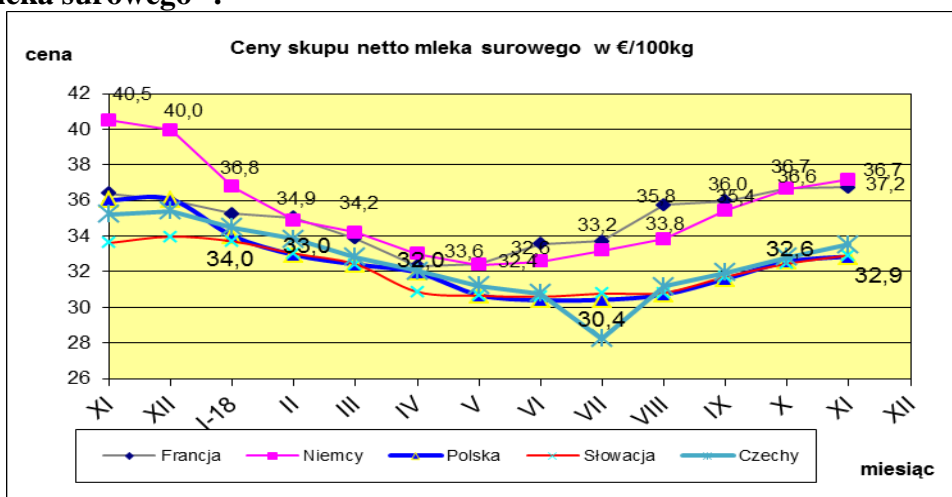
Ser dojrzewający Edamski.

Ser dojrzewający Gouda.

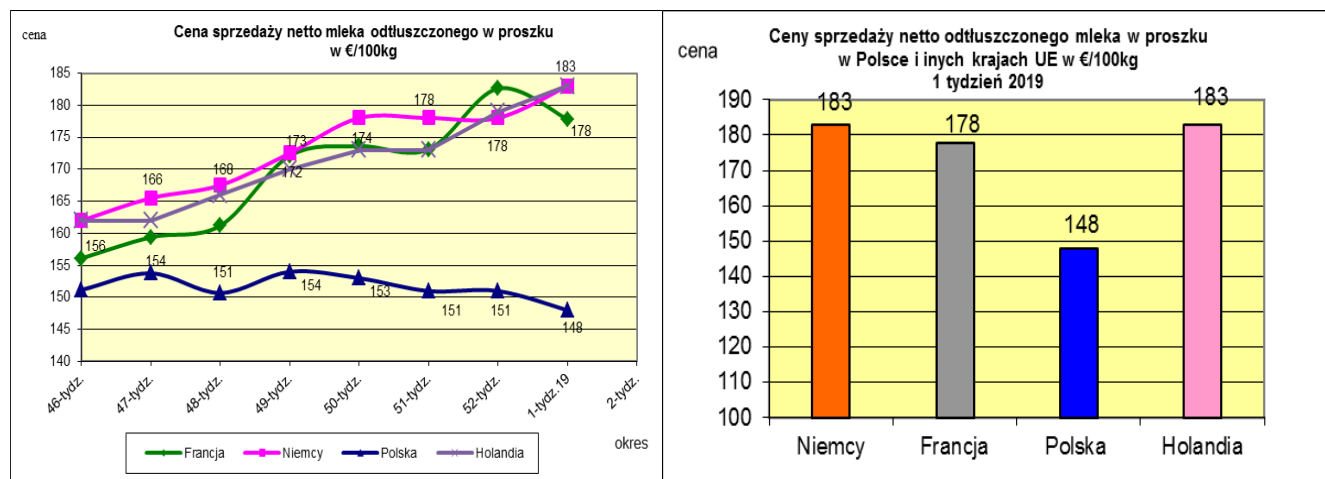

VI. PORÓWNANIE ŚREDNICH CEN NETTO PODSTAWOWYCH PRODUKTÓW MLECZARSKICH W POLSCE I WYBRANYCH KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ.* Ceny skupu mleka surowego**

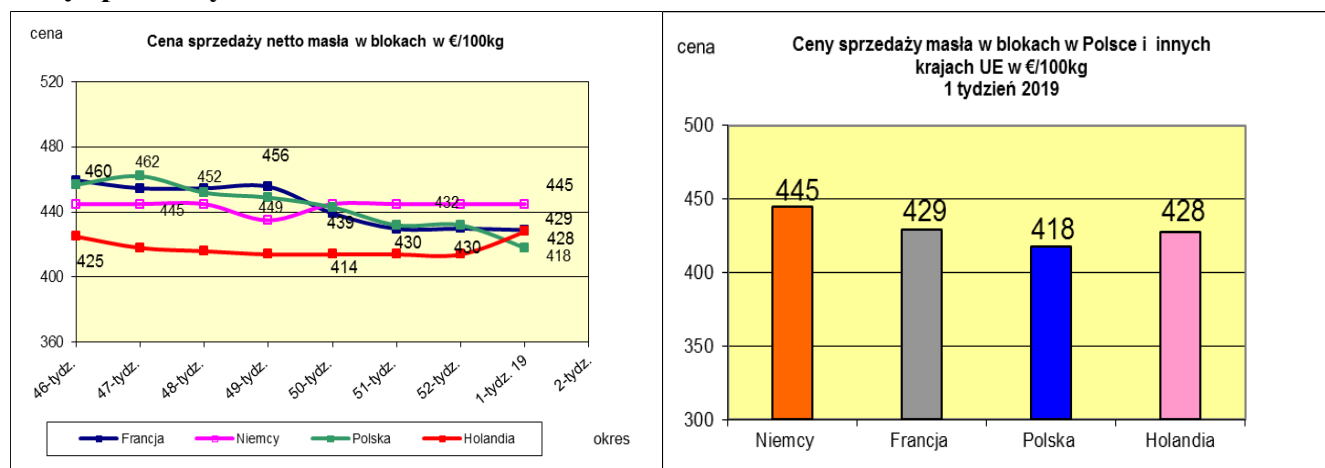

* Dane Komisji Europejskiej

Ceny sprzedaży netto odtłuszczonego mleka w proszku.

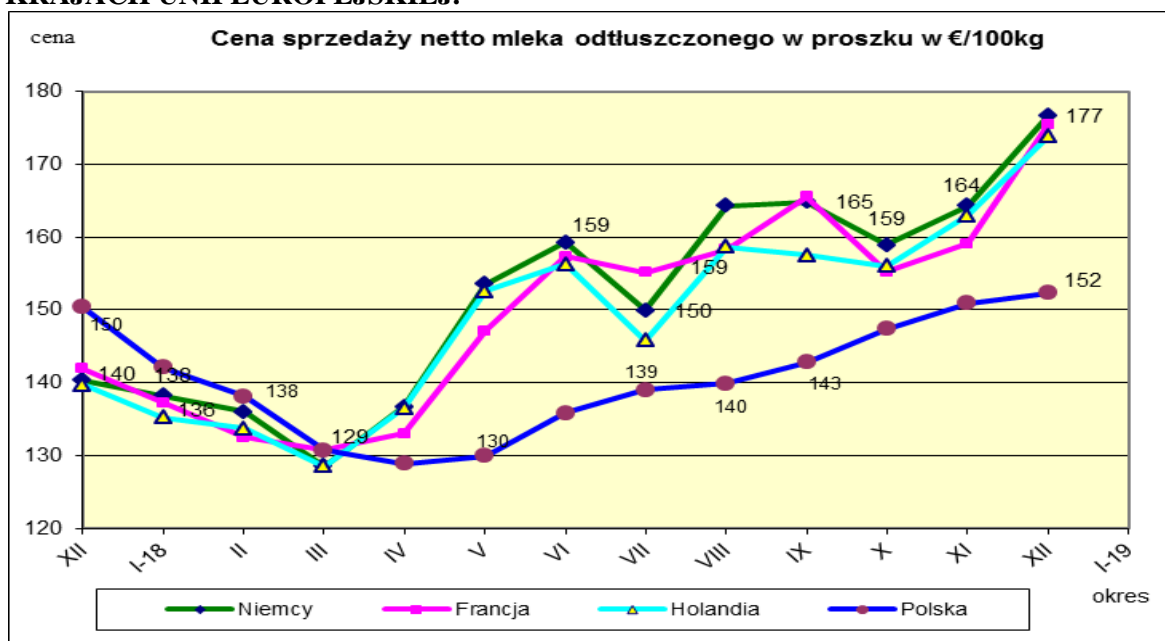

Ceny sprzedaży netto masła ekstra w blokach.

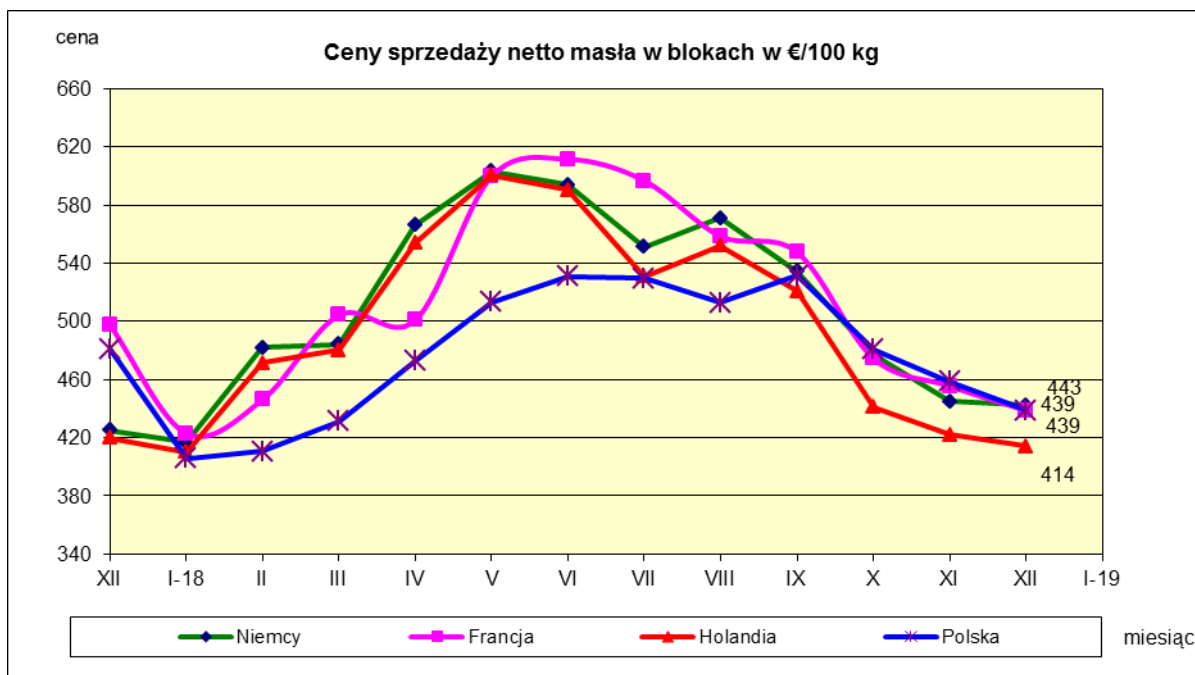

* Źródło: Clal.it, FranceAgriMer i produivel.nl

VII. PORÓWNANIE ŚREDNICH MIESIĘCZNYCH CEN SPZEDAŻY NETTO PODSTAWOWYCH PRODUKTÓW MLECZARSKICH W POLSCE I WYBRANYCH KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ.*

Wykorzystanie możliwe z dokładnym podaniem źródła

- Źródło: Clal.it i wyliczenia własne

VIII. HANDEL ZAGRANICZNY PRZETWORAMI MLECZNYMI.**

Handel zagraniczny przetworami mlecznymi w okresie I - X 2018r. – dane wstępne.

OGÓLEM EKSPORT I IMPORT

CN	Nazwa towaru	EKSPORT/WYWÓZ					
		Wartość [tys. EUR]		Wartość [tys. PLN]		Wolumen [tony]	
		I-X 2017r.	I-X 2018r.*	I-X 2017r.	I-X 2018r.*	I-X 2017r.	I-X 2018r.*
RAZEM produkty mleczarskie		1 739 949	1 740 239	7 442 531	7 387 262	1 195 350	1 247 475
0401	Mleko i śmietana, nie zagęszczone	346 035	329 527	1 479 337	1 399 273	557 024	557 917
0402	Mleko i śmietana, zagęszczone	225 450	217 131	965 874	923 698	108 182	138 442
0403	Maślanka, mleko zsiadłe i śmietana kwaśna, jogurt	102 161	108 536	437 193	460 727	85 069	88 876
0404	Serwatka, nawet zagęszczone, lub zawierająca dodatek cukru	190 869	153 326	816 827	651 004	184 310	185 372
0405	Masło oraz inne tłuszcze otrzymywane z mleka	244 585	276 253	1 044 663	1 170 942	52 744	58 138
0406	Sery i twarogi	630 849	655 466	2 698 637	2 781 618	208 022	218 731

CN	Nazwa towaru	IMPORT/PRZYWÓZ					
		Wartość [tys. EUR]		Wartość [tys. PLN]		Wolumen [tony]	
		I-X 2017r.	I-X 2018r.*	I-X 2017r.	I-X 2018r.*	I-X 2017r.	I-X 2018r.*
RAZEM produkty mleczarskie		739 751	733 357	3 165 339	3 113 067	488 030	513 165
0401	Mleko i śmietana, nie zagęszczone	133 631	132 827	570 795	563 897	172 640	190 542
0402	Mleko i śmietana, zagęszczone	130 605	122 104	560 283	518 144	77 929	83 969
0403	Maślanka, mleko zsiadłe i śmietana kwaśna, jogurt	69 795	69 840	298 839	296 237	61 252	62 464
0404	Serwatka, nawet zagęszczone, lub zawierająca dodatek cukru	43 042	38 153	183 953	161 759	81 628	82 680
0405	Masło oraz inne tłuszcze otrzymywane z mleka	87 984	95 530	376 143	405 619	16 715	17 371
0406	Sery i twarogi	274 695	274 902	1 175 326	1 167 411	77 866	76 138

UNIA EUROPEJSKA 28 – EKSPORT I IMPORT

CN	Nazwa towaru	EKSPORT/WYWÓZ					
		Wartość [tys. EUR]		Wartość [tys. PLN]		Wolumen [tony]	
		I-X 2017r.	I-X 2018r.*	I-X 2017r.	I-X 2018r.*	I-X 2017r.	I-X 2018r.*
RAZEM produkty mleczarskie		1 328 028	1 350 576	5 679 414	5 733 144	927 606	967 218
0401	Mleko i śmietana, nie zagęszczone	311 510	296 002	1 332 008	1 257 252	490 980	497 428
0402	Mleko i śmietana, zagęszczone	95 768	86 335	410 712	367 113	43 363	53 445
0403	Maślanka, mleko zsiadłe i śmietana kwaśna, jogurt	94 572	100 717	404 733	427 552	80 326	83 652
0404	Serwatka, nawet zagęszczone, lub zawierająca dodatek cukru	112 889	91 412	482 781	388 020	101 137	102 181
0405	Masło oraz inne tłuszcze otrzymywane z mleka	228 973	268 128	978 045	1 136 545	49 397	56 441
0406	Sery i twarogi	484 316	507 982	2 071 135	2 156 661	162 402	174 070

CN	Nazwa towaru	IMPORT/PRZYWÓZ					
		Wartość [tys. EUR]		Wartość [tys. PLN]		Wolumen [tony]	
		I-X 2017r.	I-X 2018r.*	I-X 2017r.	I-X 2018r.*	I-X 2017r.	I-X 2018r.*
RAZEM produkty mleczarskie		736 084	726 700	3 149 787	3 084 625	486 398	508 977
0401	Mleko i śmietana, nie zagęszczone	132 805	130 429	567 297	553 686	172 294	189 459
0402	Mleko i śmietana, zagęszczone	130 445	121 113	559 598	513 883	77 829	83 569
0403	Maślanka, mleko zsiadłe i śmietana kwaśna, jogurt	69 772	69 607	298 740	295 236	61 238	62 223
0404	Serwatka, nawet zagęszczona, lub zawierająca dodatek cukru	42 461	36 939	181 492	156 567	80 916	80 566
0405	Masło oraz inne tłuszcze otrzymywane z mleka	86 494	94 276	369 842	400 235	16 352	17 091
0406	Sery i twarogi	274 108	274 336	1 172 817	1 165 018	77 768	76 068

HOLANDIA – EKSPORT I IMPORT

CN	Nazwa towaru	EKSPORT/WYWÓZ					
		Wartość [tys. EUR]		Wartość [tys. PLN]		Wolumen [tony]	
		I-X 2017r.	I-X 2018r.*	I-X 2017r.	I-X 2018r.*	I-X 2017r.	I-X 2018r.*
RAZEM produkty mleczarskie		165 012	157 578	705 689	667 620	70 405	86 014
0401	Mleko i śmietana, nie zagęszczone	3 877	2 701	16 533	11 513	7 023	2 369
0402	Mleko i śmietana, zagęszczone	26 398	19 347	113 832	82 319	7 755	13 296
0403	Maślanka, mleko zsiadłe i śmietana kwaśna, jogurt	1 421	4 315	6 096	18 329	976	2 783
0404	Serwatka, nawet zagęszczona, lub zawierająca dodatek cukru	58 942	50 770	252 015	215 602	36 113	47 627
0405	Masło oraz inne tłuszcze otrzymywane z mleka	52 409	61 633	223 246	260 133	11 159	13 228
0406	Sery i twarogi	21 966	18 813	93 967	79 723	7 379	6 711

CN	Nazwa towaru	IMPORT/PRZYWÓZ					
		Wartość [tys. EUR]		Wartość [tys. PLN]		Wolumen [tony]	
		I-X 2017r.	I-X 2018r.*	I-X 2017r.	I-X 2018r.*	I-X 2017r.	I-X 2018r.*
RAZEM produkty mleczarskie		91 556	94 315	391 887	400 151	29 151	28 810
0401	Mleko i śmietana, nie zagęszczone	1 523	1 492	6 556	6 285	2 507	1 124
0402	Mleko i śmietana, zagęszczone	13 092	12 868	56 318	54 474	5 788	6 322
0403	Maślanka, mleko zsiadłe i śmietana kwaśna, jogurt	312	167	1 324	706	163	59
0404	Serwatka, nawet zagęszczona, lub zawierająca dodatek cukru	7 332	5 252	31 395	22 316	4 068	2 880
0405	Masło oraz inne tłuszcze otrzymywane z mleka	31 762	38 453	135 741	163 079	5 475	6 828
0406	Sery i twarogi	37 535	36 083	160 553	153 291	11 148	11 597

NIEMCY – EKSPORT I IMPORT

CN	Nazwa towaru	EKSPORT/WYWÓZ					
		Wartość [tys. EUR]		Wartość [tys. PLN]		Wolumen [tony]	
		I-X 2017r.	I-X 2018r.*	I-X 2017r.	I-X 2018r.*	I-X 2017r.	I-X 2018r.*
RAZEM produkty mleczarskie		385 848	380 191	1 649 068	1 614 774	470 256	467 695
0401	Mleko i śmietana, nie zagęszczone	226 877	211 015	970 045	896 443	378 438	378 400
0402	Mleko i śmietana, zagęszczone	20 221	22 046	86 220	93 907	11 150	13 048
0403	Maślanka, mleko zsiadłe i śmietana kwaśna, jogurt	7 459	7 164	31 929	30 410	6 594	6 500
0404	Serwatka, nawet zagęszczona, lub zawierająca dodatek cukru	14 126	9 419	60 299	39 966	33 474	26 186
0405	Masło oraz inne tłuszcze otrzymywane z mleka	36 903	41 059	157 419	174 030	9 415	9 236
0406	Sery i twarogi	80 261	89 489	343 156	380 018	31 184	34 325

CN	Nazwa towaru	IMPORT/PRZYWÓZ					
		Wartość [tys. EUR]		Wartość [tys. PLN]		Wolumen [tony]	
		I-X 2017r.	I-X 2018r.*	I-X 2017r.	I-X 2018r.*	I-X 2017r.	I-X 2018r.*
RAZEM produkty mleczarskie		268 631	256 624	1 150 017	1 089 121	162 106	165 447
0401	Mleko i śmietana, nie zagęszczone	25 653	30 833	109 778	130 706	31 520	36 160
0402	Mleko i śmietana, zagęszczone	70 137	54 967	300 557	232 804	49 586	50 593
0403	Maślanka, mleko zsiadłe i śmietana kwaśna, jogurt	34 079	34 861	145 841	147 880	30 413	32 768
0404	Serwatka, nawet zagęszczona, lub zawierająca dodatek cukru	10 126	9 653	43 353	40 911	11 608	10 978
0405	Masło oraz inne tłuszcze otrzymywane z mleka	29 184	29 795	124 750	126 939	5 733	5 237
0406	Sery i twarogi	99 453	96 515	425 739	409 881	33 246	29 711

Polski eksport i import surowego mleka i śmietany (kod CN 0401) według ważniejszych krajów w okresie I - X 2018r. (dane wstępne).

EKSPORT							
I - X 2017r				I - X 2018r			
Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]	Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]
OGÓLEM	346 035	1 479 337	557 024	OGÓLEM	329 527	1 399 273	557 917
Niemcy	226 877	970 045	378 438	Niemcy	211 015	896 443	378 400
Wielka Brytania	14 725	62 887	23 794	Chiny	14 266	60 454	26 851
Republika Południowej Afryki	14 039	59 818	30 731	Litwa	13 846	58 808	31 091
Litwa	9 900	42 313	20 575	Wielka Brytania	13 400	56 629	20 563
Republika Czeska	8 918	38 202	5 920	Republika Czeska	6 020	25 736	2 862
Chiny	8 433	35 980	16 397	Włochy	5 919	25 078	7 348
Rumunia	7 822	33 526	13 944	Republika Południowej Afryki	5 789	24 283	12 604
Włochy	6 431	27 474	4 439	Węgry	5 520	23 443	4 941
Bułgaria	5 249	22 430	9 067	Libia	5 465	23 391	10 342
Węgry	4 691	20 042	4 730	Bułgaria	5 377	22 843	10 786
Słowacja	4 236	18 072	2 724	Słowacja	5 289	22 485	3 383
Chorwacja	3 943	16 836	2 651	Łotwa	4 682	19 870	10 713
Holandia	3 877	16 533	7 023	Rumunia	4 227	17 938	6 841
Słowenia	2 849	12 109	1 065	Chorwacja	3 830	16 406	1 863
Francja	2 826	12 283	1 436	Grecja	3 073	12 988	6 192
Łotwa	2 659	11 375	5 860	Holandia	2 701	11 513	2 369

IMPORT							
I - X 2017r				I - X 2018r			
Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]	Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]
OGÓLEM	133 631	570 795	172 640	OGÓLEM	132 827	563 897	190 542
Litwa	75 203	320 938	82 311	Litwa	72 963	310 181	90 244
Niemcy	25 653	109 778	31 520	Niemcy	30 833	130 706	36 160
Łotwa	10 597	45 306	8 667	Republika Czeska	10 006	42 379	29 664
Republika Czeska	8 803	37 650	26 118	Belgia	4 090	17 366	6 896
Belgia	2 973	12 684	4 009	Austria	3 407	14 449	7 846
Austria	2 376	10 119	4 932	Węgry	2 416	10 178	9 222
Węgry	1 945	8 330	5 006	Ukraina	2 398	10 210	1 083
Holandia	1 523	6 556	2 507	Słowacja	1 950	8 243	4 595
Estonia	1 128	4 796	489	Holandia	1 492	6 285	1 124
Słowacja	767	3 292	4 545	Estonia	1 170	4 971	482
Ukraina	763	3 233	319	Włochy	855	3 636	1 156
Szwecja	590	2 517	1 159	Szwecja	581	2 466	1 483
Dania	448	1 916	485	Francja	320	1 355	302
Francja	359	1 537	326	Łotwa	234	992	120
Włochy	345	1 468	158	Dania	60	252	49
Wielka Brytania	64	276	42	Rumunia	27	117	86

Polski eksport i import mleka i śmietany zagęszczonych m. in. w proszku (kod CN 0402) według ważniejszych krajów w okresie I – X 2018r. (dane wstępne).

EKSPORT							
I -X 2017r				I -X 2018r			
Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]	Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]
OGÓLEM	225 450	965 874	108 182	OGÓLEM	217 131	923 698	138 442
Algieria	57 720	246 900	30 473	Algieria	70 052	298 579	46 734
Holandia	26 398	113 832	7 755	Niemcy	22 046	93 907	13 048
Niemcy	20 221	86 220	11 150	Holandia	19 347	82 319	13 296
Wietnam	15 466	66 072	8 100	Wietnam	11 649	49 404	8 207
Kuba	15 099	64 491	6 046	Włochy	11 428	48 448	6 657
Bułgaria	10 488	44 799	5 837	Bułgaria	9 785	41 609	6 307
Włochy	10 468	44 800	5 278	Chiny	6 987	29 661	4 416
Filipiny	7 356	31 531	3 278	Filipiny	6 340	27 068	3 802
Chiny	7 314	31 269	3 560	Rumunia	5 224	22 197	3 222
Rumunia	4 545	19 443	2 582	Wielka Brytania	3 490	14 855	2 449
Wielka Brytania	4 496	19 298	2 408	Senegal	3 451	14 471	2 121
Meksyk	4 347	18 661	2 044	Chorwacja	2 832	12 067	1 347
Irlandia	3 440	14 970	603	Kolumbia	2 807	12 013	1 852
Belgia	2 911	12 587	1 300	Indonezja	2 350	10 072	1 672
Ghana	2 348	10 096	1 251	Litwa	2 243	9 536	1 839
Bangladesz	2 003	8 704	998	Meksyk	2 228	9 564	1 126

IMPORT							
I -X 2017r				I -X 2018r			
Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]	Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]
OGÓLEM	130 605	560 283	77 929	OGÓLEM	122 104	518 144	83 969
Niemcy	70 137	300 557	49 586	Niemcy	54 967	232 804	50 593
Irlandia	17 966	77 567	6 535	Holandia	12 868	54 474	6 322
Holandia	13 092	56 318	5 788	Francja	10 977	46 569	4 287
Francja	7 955	34 063	4 009	Irlandia	10 375	44 168	4 488
Dania	2 744	11 725	1 009	Belgia	6 625	28 284	3 467
Włochy	2 732	11 703	1 051	Włochy	6 467	27 582	2 816
Litwa	2 660	11 325	2 608	Litwa	5 000	21 307	4 003
Austria	2 654	11 382	997	Wielka Brytania	3 591	15 264	2 031
Republika Czeska	2 342	9 999	1 445	Republika Czeska	2 358	9 998	1 160
Finlandia	2 207	9 449	1 109	Austria	1 815	7 715	895
Szwecja	2 106	9 021	1 031	Dania	1 798	7 619	722
Belgia	1 201	5 136	911	Łotwa	1 192	5 063	994
Słowacja	874	3 757	427	Ukraina	981	4 218	400
Łotwa	651	2 781	920	Szwecja	808	3 409	750
Portugalia	461	1 975	171	Finlandia	807	3 429	484
Wielka Brytania	315	1 346	85	Bułgaria	597	2 512	198

Polski eksport i import **masła oraz innych tłuszczów otrzymywanych z mleka** (kod CN 0405) według ważniejszych krajów w okresie I – X 2018r. (dane wstępne).

EKSPORT							
I -X 2017r				I -X 2018r			
Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]	Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]
OGÓLEM	244 585	1 044 663	52 744	OGÓLEM	276 253	1 170 942	58 138
Holandia	52 409	223 246	11 159	Holandia	61 633	260 133	13 228
Niemcy	36 903	157 419	9 415	Niemcy	41 059	174 030	9 236
Republika Czeska	26 955	115 217	5 150	Republika Czeska	41 008	174 340	8 177
Słowacja	19 469	83 452	3 937	Francja	27 139	115 056	5 816
Rumunia	18 955	81 091	3 895	Słowacja	20 050	85 400	3 924
Francja	17 198	73 391	3 744	Rumunia	15 810	66 976	3 180
Wielka Brytania	9 859	42 124	2 435	Belgia	13 581	57 511	3 035
Włochy	9 021	38 343	1 524	Litwa	10 228	43 476	1 979
Belgia	8 656	37 563	2 074	Wielka Brytania	7 974	33 832	1 756
Serbia	6 685	28 532	1 370	Łotwa	6 493	27 731	1 248
Litwa	6 622	28 325	1 303	Włochy	6 159	26 118	1 184
Bułgaria	5 160	22 037	1 054	Serbia	4 896	20 736	997
Grecja	3 054	13 027	611	Węgry	3 933	16 687	761
Chorwacja	2 915	12 414	617	Bułgaria	3 744	15 890	729
Węgry	2 749	11 739	559	Chorwacja	2 330	9 857	483
Austria	2 358	10 056	499	Dania	1 897	8 022	438

IMPORT							
I -X 2017r				I -X 2018r			
Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]	Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]
OGÓLEM	87 984	376 143	16 715	OGÓLEM	95 530	405 619	17 371
Holandia	31 762	135 741	5 475	Holandia	38 453	163 079	6 828
Niemcy	29 184	124 750	5 733	Niemcy	29 795	126 939	5 237
Finlandia	3 888	16 666	841	Belgia	5 769	24 415	995
Litwa	3 589	15 371	690	Finlandia	3 472	14 672	623
Francja	3 588	15 333	727	Włochy	2 772	11 697	605
Belgia	3 255	13 897	585	Francja	2 180	9 187	392
Wielka Brytania	3 152	13 361	627	Litwa	2 174	9 178	478
Austria	2 063	8 852	424	Irlandia	2 158	9 152	540
Dania	1 576	6 727	352	Austria	2 071	8 804	306
Irlandia	1 564	6 876	348	Dania	1 741	7 419	354
Ukraina	1 490	6 300	363	Ukraina	1 166	5 005	260
Włochy	1 006	4 308	175	Wielka Brytania	1 045	4 461	183
Republika Czeska	457	1 945	105	Republika Czeska	754	3 168	153
Słowacja	317	1 360	66	Szwecja	554	2 371	95
Szwecja	289	1 227	45	Portugalia	426	1 834	88
Łotwa	273	1 157	54	Łotwa	318	1 344	94

Polski eksport i import serów i twarogów (kod CN 0406) według ważniejszych krajów w okresie I-X 2018r. (dane wstępne).

EKSPORT							
I -X 2017r				I -X 2018r			
Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]	Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]
OGÓLEM	630 849	2 698 637	208 022	OGÓLEM	655 466	2 781 618	218 731
Niemcy	80 261	343 156	31 184	Niemcy	89 489	380 018	34 325
Republika Czeska	67 745	289 612	21 469	Republika Czeska	81 820	347 392	25 573
Włochy	57 870	247 410	16 965	Włochy	55 970	237 699	17 481
Wielka Brytania	41 588	178 017	12 845	Słowacja	40 377	171 378	13 552
Słowacja	41 071	175 668	13 361	Wielka Brytania	40 078	170 163	12 617
Arabia Saudyjska	29 920	128 138	9 641	Węgry	30 694	130 317	10 653
Węgry	29 008	123 907	9 436	Arabia Saudyjska	30 187	127 409	8 686
Rumunia	26 395	113 016	10 522	Rumunia	27 706	117 556	11 484
Holandia	21 966	93 967	7 379	Litwa	18 821	79 868	6 637
Dania	19 479	83 363	5 403	Holandia	18 813	79 723	6 711
Litwa	18 352	78 434	6 605	Irak	18 753	79 678	5 843
Irak	13 966	59 607	5 001	Hiszpania	17 185	73 130	5 457
Bulgaria	12 883	55 065	4 435	Ukraina	15 580	66 224	4 422
Hiszpania	12 671	54 182	3 697	Dania	15 178	64 456	4 735
Francja	12 282	52 450	3 914	Bulgaria	13 928	59 141	5 123
Izrael	11 614	49 883	3 231	Izrael	10 850	46 052	3 205

IMPORT							
I -X 2017r				I -X 2018r			
Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]	Kraj	Wartość [tys. EUR]	Wartość [tys. PLN]	Wolumen [tony]
OGÓLEM	274 695	1 175 326	77 866	OGÓLEM	274 902	1 167 411	76 138
Niemcy	99 453	425 739	33 246	Niemcy	96 515	409 881	29 711
Holandia	37 535	160 553	11 148	Holandia	36 083	153 291	11 597
Włochy	27 985	119 797	5 544	Włochy	33 505	142 303	6 469
Dania	23 619	101 066	6 261	Republika Czeska	24 545	104 251	6 492
Republika Czeska	20 252	86 627	5 539	Dania	19 736	83 853	5 752
Francja	19 350	83 002	5 281	Francja	19 582	83 104	4 940
Litwa	8 543	36 472	1 832	Hiszpania	7 092	30 106	1 302
Wielka Brytania	7 782	33 268	2 036	Wielka Brytania	6 899	29 228	1 777
Hiszpania	7 453	31 840	1 380	Litwa	6 196	26 326	1 370
Grecja	4 111	17 535	679	Grecja	5 226	22 196	927
Łotwa	3 379	14 438	1 274	Łotwa	3 177	13 499	1 216
Austria	2 155	9 208	814	Cypr	2 368	10 049	328
Irlandia	1 991	8 507	401	Austria	2 172	9 197	952
Estonia	1 907	8 132	502	Estonia	2 051	8 700	667
Belgia	1 848	7 942	453	Irlandia	2 049	8 696	482
Węgry	1 818	7 754	289	Belgia	1 843	7 851	573

** Źródło: Ministerstwo Finansów.

Biuletyn „*Rynek mleka*” ukazuje się w każdy czwartek.

Wydawca:

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Departament Promocji i Jakości Żywności.

ul. Wspólna 30 00-930 Warszawa

Internet: [strona ZSRIR](http://strona.ZSRIR) E-mail: biuletyn@minrol.gov.pl

Autor:

Dariusz Banasiewicz, tel. (022) 623-12-01; fax (022) 623-27-06

E-mail Dariusz.Banasiewicz@minrol.gov.pl

Warunki otrzymania biuletynu:

Biuletyn udostępniany jest wszystkim zainteresowanym bezpłatnie.

Wykorzystanie możliwe z dokładnym podaniem źródła